

alsó részében nagy nyomsűrűségben jelenik meg, míg felfelé haladva aránya fokozatosan csökken. Az alsó bányarészben emellett szórványosan megjelenik az *Ophiomorpha nodosa*, a *Rosselia* isp. és a *Thalassinoides* isp. Ennek a változatos életnyomközösségnek a felső határát egy homokkőpad képezi, melyben a *Thalassinoides suevicus* jelenik meg uralkodó életnyomfajként. A homokkőpad felett mintegy 1,5 m vastagságban egyeduralkodóvá válik a *Planolites montanus* életnyomfaj. E felett, 10–15 cm vastag szintben *Rosselia socialis* jelenik meg, lezárva a feltárás bioturbált egységét.

Ezek az életnyomok a Cruziana ichnofáciesbe tartoznak.

Ismerve az életnyomokat hagyó szervezetek ökológiai igényeit, következtetni tudunk az ősi környezet körülményeire. (Mivel a nyomfossziliák szinte minden esetben autochtonok, ezért mindig a megtalálási környezet tényezőiről adnak felvilágosítást.) A bánya alsó részén található életnyomok alsó parthomloki környezet disztális részét jelzik. A *Rosselia socialis* megjelenése a homokfal felső részén ugyanakkor az alsó parthomloki környezet tetejét képviseli.

Ezek alapján a feltárásban fölfelé sekélyülő parthomloki környezetet lehet nyomon követni. Az összletben található agyagtörmelék szintek időnként felerősödő vízmozgásra utalnak. A bánya legalsó részén végighúzódnó kavics-zsinórok pedig heves vihareseményeket jelezhetnek.

MAGYARORSZÁGI TRIÁSZ CONODONTÁK ADATBÁZISA

KARÁDI VIKTOR

ELTE TTK FFI Őslénytani Tanszék, 1117 Budapest,
Pázmány Péter sétány 1/C; kavik.geo@gmail.com

A tervezett jövőbeni conodonta kutatásaim első lépéseként összeállítottam a magyarországi triász conodontákra vonatkozó adatbázist területi és időbeli felbontásban.

Magyarországon a conodonta kutatásnak nagy hagyományai vannak. Az első, 1970-ben megjelent publikáció is triászsal foglalkozik, sőt Magyarországról először a triászból írtak le

új fajokat. Az adatbázis létrehozásához 25, magyarországi területeket is feldolgozó publikáció és összefoglaló tanulmányok álltak a rendelkezésemre. Ezekben a munkákban a conodonta határozásokat Heinz Kozur (1970-máig), Bóna József (1976) és Kovács Sándor (1977-2006) végezték.

Magyarország négy tektonikai egységből, a Mecsek–Villányi-egységből, a Dunántúli-középhegységi-egységből, a Bükk-egységből és az Aggtelek–Rudabányai-egységből ismertek conodonták. Az értékelésnél problémát jelentett, hogy a cikkek megjelenése óta az azokban leírt fajok többsége más nemzetiségbe vagy fajba lett sorolva. Így az eredetileg 137 leírt fajból 107 érvényes, 17 faj érvényessége bizonytalan. 12 faj más *Gondolella*-félék apparátusának ramiform eleme, de ezeknek az összetartozása nehezen bizonyítható.

Az összeállított adatbázis alapján megállapítottam, hogy a magyarországi triász faunák közül a kora-triász és a rhaeti együttesek a legszegényebbek, az anisusi és a karni együttesek a leggazdagabbak. A legdiverzebb nemzetség a *Paragondolella* 16 fajjal illetve alfajjal, míg a *Neogondolella* nemzetséget 14 faj és alfaj képviseli. A *Neogondolella bulgarica* a Bükk-egységen kívül mindenhol megjelenik. Mind diverzitásban, mind rétegtani elterjedésben (anisusi) legszegényebb a Mecsek (4 faj, 3 nemzetség) és a Villányi-hegység (11 faj, 9 nemzetség). A Dunántúli-középhegységi-egység területéről a triász minden korszakából kerültek elő conodonták, 54 faj és alfaj kizárólag itt fordul elő. Ez a terület a karniban a legdiverzebb (33 faj és alfaj, 18 nemzetség). A Bükk-egység a noriban a legdiverzebb (11 faj, 6 nemzetség), míg az Aggtelek–Rudabányai-egység az anisusiban és a ladinban mutatja a legváltozatosabb képet (19 faj és alfaj, 10 nemzetség). A Dunántúli-középhegységi-egységből előkerült fajok közül a ladinban 3, a karniban 1, a noriban 3 és a rhaetiben 1 faj fordul elő a Bükk-egységben és az Aggtelek–Rudabányai-egységben egyaránt. A Dunántúli-középhegységi-egység és az Aggtelek–Rudabányai-egység közös formáinak aránya az anisusi–karni intervallumban 7,5%-ról 3,2%-ra, miközben a Bükk-egységgel közös formáinak aránya a ladin–rhaeti intervallumban

4%-ról 1,3%-ra csökken. Az Aggtelek–Rudabányai-egységben és a Bükk-egységben közösen előforduló fajok aránya a ladin–nori intervallumban végig 9,3% marad.

Az egyes területek közötti nagyfokú különbségnek ösföldrajzi és ökológiai okai lehetnek, de ennek kiderítése további kutatásokat igényel.

A kutatást az OTKA (K 81296 sz. projekt) támogatta.

TOARCI-AALENI LYTOCERATINA (AMMONOIDEA) FAUNA A GERECE HEGYSÉGBEN

KASSAI PIROSKA

MTA–MTM Paleontológiai Kutatócsoport, 1431 Budapest, Pf. 137; kassai.piroska@nhmus.hu

A Gerece hegység jura rétegeinek ammoniteszfaunája a '70-es évek végétől került részletes vizsgálatra. Ennek során 5 szelvény réteg szerinti gyűjtéséből több mint 15000 példány került elő. Az ősmaradványanyag feldolgozásakor alaposabb vizsgálatokra azonban eddig csak a biosztratigráfiai szempontból hasznosítható Ammonitinák kerültek, az anyag legnagyobb részét képező Phylloceratinák és Lytoceratinák részletesebb tárgyalása nélkül.

A vizsgált szelvények (bánya-hegyi-, kis-gerecei-, nagy-pisznicei-, tölgyhát- és Krokodil-szelvény) a biosztratigráfiai adatok alapján a toarci, aaleni és bajóci emeleteket képviselik. Ebben az időben a területen a Tethys-Vardar óceánág üledékgyűjtő medencéjének fokozatos kimélyülése kedvező feltételeket biztosított a feltehetően mélyebb vízben élt Phylloceratinák és Lytoceratinák számára. A gerecei szelvényekből előkerült ammoniteszfaunában is legnagyobb részét e két csoport képviselői azonosíthatók. A 3 alrend faunán belüli arányainak változása az Ammonitinák fokozatos háttérbe szorulásával az óceáni medence kimélyülésének folyamatával állhat összefüggésben. Bár a Phylloceratinák esetében a toarcitól az aaleni felé haladva egyértelmű növekedés figyelhető meg, a Lytoceratinák aránya többé-kevésbé változatlan marad.

A jelen munka fő tárgyát képező Lytoceratinák a szakemberek részéről általában

lényegesen kisebb érdeklődést élveznek az Ammonitinákkal szemben, mivel biosztratigráfiai jelentőségük korlátozott. A legújabb kutatások főként a csoport paleobiogeográfiai vonatkozásaira irányulnak, amely a gerecei Lytoceratinák vizsgálatával újabb információkkal bővült. Ennek keretében egy, a Mediterrán faunaprovinciában sokáig ismeretlen genus (*Perilytoceras*) dokumentálására is sor került.

A jura Lytoceratinák diverzitási maximuma a toarci és aaleni emeletek idejére tehető, a felső-jura felé haladva a genusok és fajok számának fokozatos csökkenése figyelhető meg. A gerecei anyag vizsgálata során egy kifejezetten diverz Lytoceratina fauna képe bontakozott ki, melyben a következő 5 genus került azonosításra: *Lytoceras*, *Tracylytoceras*, *Perilytoceras*, *Alocolytoceras*, *Megalytoceras*.

A gerecei Lytoceratinák toarci–aaleni korú képviselőinek, valamint a hasonló korú bakony-csernyei előfordulás Lytoceratináinak összehasonlító elemzésével a diverzitás tekintetében lényeges különbség nem mutatható ki, a két fauna összetételére nézve azonban eltérések figyelhetők meg. Az anyag bajóci emelethez tartozó része az alacsony példányszám és rossz megtartás miatt összehasonlító vizsgálatra nem bizonyult alkalmasnak.

Köszönet a Hantken Miksa Alapítványnak a konferencián való részvétel támogatásáért.